

PM 2009-03-23

Inget behov av gymnasial lärlingsutbildning inom yrkesförarområdet

Ett mindre antal gymnasieskolor har startat försöksverksamhet med gymnasial lärlingsutbildning med målsättning att utbilda yrkesförare inom godstransportområdet. Mot denna bakgrund har TYA tagit fram detta PM för att ge transportbranschens syn på försöksverksamheten.

TYA har diskuterat gymnasial lärlingsutbildning med Biltrafikens Arbetsgivareförbund och Svenska Transportarbetareförbundet. Branschen ser inget behov av gymnasial lärlingsutbildning inom yrkesförarområdet.

Gymnasieskolans utbildning inom fordonsprogrammets inriktning transport ger redan idag möjligheter till flexibilitet inom det arbetsplatsförlagda lärandet. Med en bättre anpassning av kursplanerna till den företagsförlagda delen – i den nya gymnasieskolan – kommer flexibiliteten att öka ytterligare.

Till de skolor som trots allt ändå har beslutat sig för att genomföra gymnasial lärlingsutbildning inom yrkesförarområdet och erhållit Skolverkets besked om deltagande vill TYA framhålla följande:

Utgångspunkten för genomförandet av den gymnasiala lärlingsutbildningen inom transportområdet måste, enligt TYAs uppfattning, vara att den ska genomföras med så hög kvalitet som möjligt. EU:s krav på grundläggande kompetens för lastbilsförare utöver körkortsbehörigheter, som införs i september i år, pekar på vikten av att ungdomsutbildningen i gymnasieskolan håller hög nivå i trafiksäkerhet och yrkeskunnande.

Gymnasial lärlingsutbildning inom yrkesförarområdet ställer speciella krav på skola och företag därför att det finns särskilda regelverk som reglerar övningskörning, körkortsbehörigheter och yrkeskompetensbevis.

TYA beskriver nedan TYAs och parternas syn på den gymnasiala lärlingsutbildningen. TYA anser att den gymnasiala lärlingsutbildningen bör följas upp under genomförandet och utvärderas efter försöksverksamheten.

Följande punkter tas upp i detta underlag:

- Förslag till mål för försöksverksamhet inom yrkesförarområdet
- Ingen anställning under utbildningstiden
- Transportutbildningens karaktär och gymnasial lärlingsutbildning
- Gymnasial lärlingsutbildning med fastställda kursplaner
- Distributionstransporter och tunga godstransporter
- Samverkan med trafikskola och transportgymnasium

PM 2009-03-23

- Examination av körkortsbehörigheter och yrkesförarkompetens
- Välutbildade handledare
- Lärlingsråd
- TYAs regionala utbildningsråd och regionala projektledare

Förslag till mål för försöksverksamhet inom yrkesförarområdet

Försöket med gymnasial lärlingsutbildning inom yrkesförarområdet bör syfta till

- att ge de kunskaper och färdigheter som krävs för att på ett serviceinriktat, säkert, kvalitets- och miljömedvetet sätt arbeta som yrkesförare med godstransporter samt stimulera till fortsatt lärande
- att eleverna ska bli godkända enligt Vägverkets krav för körkortsbehörighet B, C eller CE
- att eleverna ska bli godkända för yrkeskompetensbevis (EU-krav)
- att utvärdera, helst med stöd av s.k. SWOT-analys, om gymnasial lärlingsutbildning är möjlig att genomföra med bra kvalitet.

Ingen anställning under utbildningstiden

Lärlingsavtal saknas inom transportbranschen. TYAs huvudmän, Biltrafikens Arbetsgivareförbund och Svenska Transportarbetareförbundet, accepterar ej anställningsförhållande under gymnasial lärlingsutbildning.

Transportutbildningens karaktär och gymnasial lärlingsutbildning

Svensk lagstiftnings behörighetskrav för yrkesförare som utför godstransporter med fordon, som kräver förarbehörigheterna B, C eller CE, ligger till grund för utbildningsinnehållet inom inriktning transport. Viktiga områden är trafiksäkerhet, arbetsmiljö- och miljökunskap samt bestämmelser inom verksamhetsområdet och yrkesförarens roll.

Delar av det arbetsförlagda lärandet inom gymnasial lärlingsutbildning avses ge motsvarande kunskaper inom karaktärsämnet som det nationella fordonsprogrammets skolförlagda del erbjuder. Lärande i arbetslivet bör ske i strukturerade former med kvalificerad handledning av lärare på skolan.

Gymnasial lärlingsutbildning med fastställda kursplaner

Kursplanestrukturen i gymnasieskolans transportutbildning är tyvärr dåligt anpassad till arbetsplatsförlagt lärande i allmänhet och till den gymnasiala lärlingsutbildningen i synnerhet. TYA hoppas att den nya gymnasieskolans transportutbildning ska bli bättre anpassad till arbetsplatsförlagt lärande.

TYA har i nedanstående exempel utgått från de nationellt fastställda kursplanerna inom fordonsprogrammet.

PM 2009-03-23

EXEMPEL. Nationella kursplaner inom yrkesförarområdet som bör ingå i gymnasial lärlingsutbildning

	Skola	Företag	S:a
<i>Kärnämnen</i>	500		500
<i>Karaktärsämnen</i>	max 350	min 1250	1600
varav			
Kravkurser för körkortsexamination			
B och C samt yrkeskompetens			
- Fordon och samhälle, FOK1201	*	*	50
- Fordonskännedom, FOK1202	*	*	50
- Fordonsvård och service, FOR1207	*	*	100
- Tunga fordon, FOR1210	*	*	100
- Godshantering A, TRTE1206	*	*	100
- Transportfordon grundkurs, TRTE1216	*	*	150
- Distributionstransporter, TRTE 1220	*	*	100
- Tunga godstransporter, TRTE1221	*	*	150
Rekommenderade kurser			
- Arbetsmiljö och säkerhet, ARL1201	*	*	50
- Datorkunskap, DAA1201	*	*	50
- Farligt gods, TRTE1219	*	*	50
- Logistik A, TRTE1211	*	*	50
- Truck A, TRTE1217	*	*	50
Valbara kurser	*	*	550
<i>Projektarbete</i>	*	*	100
<i>Individuellt val</i>	*	*	300
* = kan vara delar av kurs			
	max 1250	min 1250	2500

Kommentar: Individuellt val kan t.ex. vara Svenska B som ger högskolebehörighet

PM 2009-03-23

Distributionstransporter och tunga godstransporter

Kursen distributionstransporter TRTE1220, på 100 poäng, är nödvändig för att eleverna ska få övningsköra inom gymnasieskolan enligt KKF 4 kap 1§. I denna kurs finns de slutliga målen för att uppnå körkort klass B samt övningskörning med lastbil (tung och lätt). Skola och företag bör komma överens om arbetsfördelning i förhållande till kursmålen.

Kursen tunga godstransporter TRTE1221, på 150 poäng, ger eleverna möjlighet att er hålla yrkeskompetensbevis. Den är nödvändig för att kunna utöva yrket som yrkesförare. Skola och företag bör komma överens om arbetsfördelning i förhållande till kursmålen.

Att bedriva yrkeskompetensutbildning utanför de samrådade kurserna är möjligt, men då krävs att man ansöker om tillstånd och följer SFS 2007:1470 och VVFS 2008:165. Det är emellertid inget som TYA rekommenderar inom den gymnasiala lärlingsutbildningen.

Samverkan med trafikskola och transportgymnasium

I de fall skolan ej bedriver inriktning transport, rekommenderar TYA att utbildning till körkort B sker på trafikskola eller i samverkan med någon av de skolor som har transportutbildning i regionen.

De grundläggande körövningarna med tung lastbil och den grundläggande utbildningen mot C-körkort bör också ske i samverkan med "tung trafikskola" eller gymnasieskola med transportutbildning – om skolan ej bedriver inriktning transport.

Skolan måste, enligt TYAs uppfattning, ha tillgång till behöriga lärare inom transportområdet för att kunna sätta betyg och för att bevaka att kvaliteten på den företagsförlagda utbildningen lever upp till uppsatta mål.

Utbildning till det nya yrkeskompetensbeviset ska ske hos av Vägverket godkänd utbildare/gymnasieskola som har denna kurs. Företag med välutbildade handledare kan och bör vara en del av "den godkända utbildaren"/gymnasieskolan därför att arbetsplatsförlagt lärande inom kursen tunga godstransporter, liksom övriga kurser, utgör en viktig del för att utveckla ett trafiksäkert beteende.

Examination av körkortsbehörigheter och yrkeskompetens

På skolor med transportutbildning kan gymnasieskolan examinera körkort C samt yrkeskompetens om eleven klarar kursen tunga godstransporter samt övriga kravkurser enligt SKOLFS 2008:23. Detta förutsätter dessutom att skolan har lärare som är förordnad av Vägverket.

Inom gymnasial lärlingsutbildning sker examination av körkort och yrkeskompetens troligtvis på något av Vägverkets förarprovskontor.

PM 2009-03-23

Välutbildade handledare

Det är av stor vikt att de transportföretag som anlitas inom den gymnasiala lärlingsutbildningen har välutbildade handledare med bred kunskap om yrket och branschen. De bör ha grundläggande utbildning i pedagogik och vara väl insatta i den utbildningsproblematik som transportutbildningen har.

Regelverket kring förande av fordon i gymnasieskolan är invecklad och ställer höga krav på inblandade parter. Gymnasial lärlingsutbildning inom transportområdet som förutsätter minst lika stort lärande på arbetsplats som på skola kräver

- bra planering
- god kommunikation mellan skola och företag
- kontinuerlig uppföljning.

Välutbildade handledare är en mycket viktig förutsättning för att kunna uppnå detta.

Lärlingsråd

Enligt Skolverket ska Styrelsen för utbildningen besluta, efter samråd med lärlingsrådet, vilken eller vilka nationella eller lokala kursplaner som ska tillämpas. TYA har i detta PM gett rekommendationer om vilka nationella kursplaner inom transportområdet som bör finnas med inom den gymnasiala lärlingsutbildningen.

Uppföljning av kvaliteten inom den gymnasiala lärlingsutbildningen är en viktig fråga för lärlingsrådet.

De centrala parterna, Biltrafikens Arbetsgivareförbund och Svenska Transportarbetareförbundet, rekommenderar att branschens lokala organisationer avvaktar med medverkan i lärlingsråden till förmån för representanter från de transportföretag som engagerade i lärlingsutbildningen.

TYAs regionala utbildningsråd och regionala projektledare

TYA har åtta regionala utbildningsråd och ett antal regionala projektledare som tjänar ett eller flera råd. De regionala råden består av ledamöter som representerar Biltrafikens Arbetsgivareförbund och Svenska Transportarbetareförbundet på lokal och regional nivå.

För mer information om TYAs regionala utbildningsråd och regionala projektledare se www.tya.se under Utbildning.